PRAKTISCHE LEKTION

Fjalëformimi: parashtesat, prapashtesat dhe fjalët e përbëra

Lektionskategorie: Mësime të gjuhës shqipe

> Mënyrat kryesore me të cilat shqipja krijon fjalë të reja dhe si njihet kuptimi i një fjale nga rrënja e ndajshtesat e saj.

Fjalëformimi: parashtesat, prapashtesat dhe fjalët e përbëra

Shqipja krijon fjalë të reja kryesisht nga brenda vetes, duke u nisur nga fjalë ekzistuese. Kush e njeh sistemin e fjalëformimit e kupton një fjalë të re pa fjalor — sepse e njeh **rrënjën** dhe di ç'kuptim shton secila **ndajshtesë**.

Tri mënyrat kryesore

Mënyra	Përshkrimi	Shembull
Prejardhje	rrënjë + parashtesë ose prapashtesë	*punë* → *punë**tor***
Përbërje	bashkim i dy fjalëve	*bashkë* + *punoj* → ***bashkëpunoj***
Konversion	kalim nga një klasë fjalësh në tjetrën	*i ri* → ***të rinjtë***

Prapashtesat më prodhimtare

Prapashtesa	Formon	Shembuj
-im	emra veprimi nga foljet	*zhvilloj → zhvillim; mendoj → mendim*
-je	emra veprimi	*dal → dalje; hyj → hyrje; lëviz → lëvizje*
-ësi	emra cilësie nga mbiemrat	*i mirë → mirësi; i lartë → lartësi*
-tar, -tor	emra vepruesi	*luftë → luftëtar; punë → punëtor*
-ues, -yes	emra vepruesi nga foljet	*mësoj → mësues; përkthej → përkthyes*
-shëm	mbiemra mundësie	*kuptoj → i kuptueshëm; besoj → i besueshëm*
-or	mbiemra përkatësie	*komb → kombëtar; shkencë → shkencor*
-isht	ndajfolje	*qetë → qetësisht; shkencë → shkencërisht*

Parashtesat më të përdorura

Parashtesa	Kuptimi	Shembuj

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

pa-	mohim te mbiemrat	*i mundur → i pamundur; i drejtë → i padrejtë*
mos-	mohim te emrat	*marrëveshje → mosmarrëveshje; besim → mosbesim*
ri-	përsëritje	*ndërtoj → rindërtoj; lexoj → rilexoj*
sh-, zh-	veprim i kundërt	*lidh → zgjidh; vesh → zhvesh*
për-	përfundim ose përforcim	*punoj → përpunoj; mbledh → përmbledh*
bashkë-	veprim i përbashkët	*punoj → bashkëpunoj; jetoj → bashkëjetoj*
nën-, mbi-	pozicion ose shkallë	*nënvizoj, mbivlerësoj*

Familja e fjalëve

Nga një rrënjë e vetme del një familje e tërë. Kjo është mënyra më e shpejtë për të zgjeruar fjalorin:

- **punë** → punoj, punëtor, punësim, i papunë, bashkëpunoj, punëdhënës
- **besoj** → besim, i besueshëm, i pabesueshëm, besnik, mosbesim
- **shkruaj** → shkrim, shkrimtar, i shkruar, përshkruaj, nënshkrim
- **dritë** → ndriçoj, i ndritur, ndriçim, dritare

Fjalët e përbëra

Ato shkruhen **bashkë**: *mirëmëngjes, kryeqytet, buzëqesh, zemërmirë, mirënjohës, gjithsesi, dorështrënguar.*

Fjalët sinjalizuese

Kur has një fjalë të panjohur, ndaje: hiq parashtesën, gjej rrënjën, njih prapashtesën. Nga *i pazëvendësueshëm* del *pa-* + *zëvendëso* + *-ueshëm* — «që nuk mund të zëvendësohet».

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
bashkë punoj	**bashkëpunoj**	fjalët e përbëra shkruhen bashkë
mos marrëveshje	**mosmarrëveshje**	po ashtu
i pa mundur	**i pamundur**	parashtesa nuk ndahet
kuptueshm	**i kuptueshëm**	ë-ja e prapashtesës nuk hiqet

Provo vetë

1. Nga folja «zhvilloj» formo emrin: ___ *(zhvillim)*
2. Nga mbiemri «i lartë» formo emrin: ___ *(lartësi)*
3. Nga «i mundur» formo mohoren: ___ *(i pamundur)*
4. Nga «ndërtoj» formo foljen e përsëritjes: ___ *(rindërtoj)*
5. Bashko «zemër» dhe «mirë»: ___ *(zemërmirë)*

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

Burime dhe referenca

- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.